

A koppányi kritikus testamentuma

Sajátos folyamat ez a mostani, amely idei filmtermésünk alakulásában megfigyelhető. Egynéhány nagygényű alkotásunk tartja azt a szintet, amely a hazain túl a nemzetközi érdeklődés előterébe kerítette filmművészetünket — ezzel ellentétben, de furcsa módon mégis párhuzamosan, kommersz termésünk őszintén szólva gyatra. Amilyen egyszerű megne-

vezni az év legjobb filmjeit, olyan nehéz választás volna igazságosan meghatározni a legrosszabbat. Ilyen bő választékkal régen rendelkezünk. A legújabb, A koppányi aga testamentuma számottevő eséllyel indulhatna ebben a faramuci versenyben. Márpedig egy filmgyártás (ha nem is filmművészet) állapota, fejlődési tendenciája szempontjából a min-

denkori átlag színvonala sem mellékes. A legkevésbé sem.

Már ezeken a hasábon is sorozatosan alkalmam nyílt tanúsítani, hogy az ízlést nem sorvasztó, kellemesen szórakoztató kommersz lelkes apostola vagyok. Ezt a lelkesedést az a nyíltan vállalt meggyőződése táplálja, hogy a realitásokhoz, a tömegigényekhez alkalmazkodni, ártalmas és alávaló megalkuvások nélkül, bizonyos átlagszint iránti igényt fel nem adva — nemcsak lehetséges, hanem kötelező.

Mi a baj hát megboldogult Oglu agával? Sorvasztja a közízlést? Ez a vád igazán nem érheti. Ahhoz, a maga ártalmas nemében, bizonyos szint szükségeltetik. És ez az, ami nincs meg itt.

„Kalandos történet színes magyar filmen” — olvasható a hirdetésekben. A tizenhatodik századi török világ, a szokatlanul végrendelkező, ledöfött agával, a bézsényi udvarházzal, a gaz vallon zsoldosokkal, az elfátyolozott Dusmátával, a fonódi vár környéke a szépséges Balatonnal — mindez és sok egyéb valóban alkalmas arra, hogy kalandos és színes legyen. Kell egyéb?

Nos hát, éppen az, hogy kell. De mennyire hogy kell! Még a legigénytelenebb „wes-

A koppányi agát leszűrják

A koppányi aga le van szűrve

tern" is köteles annyi fáradságot venni, hogy fordulatai némileg meglepőek legyenek, verekedései természetesekek és látszólag igaziak (még egy knock-out-nak is vannak minimális szabványai, hogy egy kommerszben elfogadjuk), a tréfái mulatságosak, és így tovább. Mért vélnénk — vagy az alkotók mért vélik — úgy, hogy egy „ostern" kivétel a kommersz ugyancsak bizonyos fokig igényes szabályai alól? Azzal még, hogy egymásra torlasztjuk az említett elemeket, s tempótlanul és a szellem csillogása nélkül egymáshoz férceljük, a minimális követelménynek sem tettünk eleget. Igazából az elfogadható tömegigényt sem elégítettük ki, hiszen lendület helyett unalmat prezentáltunk.

Ráadásul ez esetben az is eldöntetlen maradt, vajon az új film a maga Walter Scott-i, vagy Jókai értelmű eredetiségében romantikus, szuper-hősi kalandhangot kíván-e megütni, vagy ennek karikírozott változatát. Mind a kettő jó a maga nemében — mind a kettő elfonnyad ellenben a másikában.

De valójában nem is ennek a filmnek a jellegzetes hibái aggasztóak, hanem a jelenség maga. Az okok, a kötelező figyelem, a készítői gond, a kellő kontroll hiánya, ami kommersz természetünk jórésének értéktelenségét és érdektelenségét okozza. Senki nem várja, hogy ilyen természetű filmek egy művészi alkotás inspirá-

A búcsúztatás

Török lányok nylon-fátyolban

ciójának, tehetségének, elmélyültségének, kifejezési és komponálási gyötrelmeinek módszereivel készüljenek. Ez nem is volna jó. Egy egészséges slágerhez nem kellenek Beethoven szimfóniáinak szerkesztési ismeretei és komponensei.

De mért veszik zokon a kommersz művelői, hogy a kritika nagyrészt komolytalannak ítéli tevékenységüket (a tiszteletet érdemlő ki-

vétel megkapja elismerését) — amikor maguk sem veszik elég komolyan fontos megbízatásukat.

A kommersz maga nem lebecsülése, hanem okos és ízléses tudomásulvétele az adott időszak tömegjzlésének. A kellő gond nélkül elkészített kommersz: lebecsülés. A konfekcióruhákat is tisztességesen kell szabni.

RAJK ANDRÁS